

**ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ:
PROJECT**

ΘΕΜΑ: «Μ.Μ.Ε. – ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ»

**ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΜΟΙΡΩΝ
Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ**

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ: 2013-2014

1^ο ΤΕΤΡΑΜΗΝΟ

ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΧΑΡΑΛΑΜΠΑΚΗ ΑΝΤΩΝΙΑ
ΜΕΛΗ ΟΜΑΔΑΣ: ΜΑΡΑΓΚΑΚΗ ΖΕΤΑ
ΜΑΡΚΟΓΙΑΝΝΑΚΗ ΜΑΡΙΑ
ΜΠΕΡΚΑΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ
ΠΑΠΑΔΑΚΗ ΙΩΑΝΝΑ
ΤΖΩΡΤΖΑΚΑΚΗ ΑΝΔΡΙΑΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3
Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΩΣ ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΩΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ.....	3
ΣΤΟΧΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ	4
ΒΑΣΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ	4
ΦΟΡΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ	5
• Πρωτογενείς φορείς	5
• Δευτερογενείς φορείς.....	5
Η ΕΞΕΛΙΚΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ	6
• Πρωτογενής κοινωνικοποίηση.....	6
• Δευτερογενής κοινωνικοποίηση	6
• Ανακοινωνικοποίηση ή τριτογενής κοινωνικοποίηση.....	6
ΜΜΕ.....	7
ΡΟΛΟΣ	7
Ο ρόλος των ΜΜΕ στην πολιτικοποίηση του ατόμου	7
Α) Θετική επίδραση των ΜΜΕ	7
Β) Αρνητική επίδραση των ΜΜΕ	8
ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ.....	9
Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ.....	9
Α) Θετική επίδραση της τηλεόρασης	9
Β)Αρνητική επίδραση της τηλεόρασης	10
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ.....	11
Α) Τηλεόραση και παιδεία.....	11
Β) Χρήση της τηλεόρασης για εκπαιδευτικούς σκοπούς	11
Γ) Η εκπαιδευτική τηλεόραση και η προσχολική αγωγή	11
ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ.....	12
Α) Η τηλεόραση επηρεάζει πολύ σοβαρά τα παιδιά και τους έφηβους	12
Β) Η βία στην τηλεόραση και τα παιδιά.....	13
ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ	13
Α) Επιθετικότητα και εγκληματικότητα σε παιδιά λόγω τηλεόρασης	13
Β) Η τηλεόραση βλάπτει την παιδική συμπεριφορά	14
Γ) Η τηλεόραση συνδέεται με προβλήματα συγκέντρωσης των παιδιών	14
ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ – ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ	15
Α) Η τηλεόραση και τα προβλήματα ύπνου στα παιδιά	15
Β) Παιδική παχυσαρκία και τηλεόραση	15
Γ) Μυστικό αντιμετώπισης.....	15
Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ	16
Πρότυπα και αξίες στην τηλεόραση	17
Η επιρροή των διαφημίσεων στα παιδιά.....	17
ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ.....	18
ΡΟΛΟΣ	18
Α)Θετική επίδραση	18
Β)Αρνητική επίδραση.....	19
ΟΤΑΝ ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΥΠΟΚΑΘΙΣΤΑ ΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ.....	22
Συμπτώματα στις μικρότερες ηλικίες	22
Το διαδίκτυο ως μέσο 'διαφυγής'	22
Οι μισοί το παραδέχονται και οι άλλοι μισοί αρνούνται να αλλάξουν τις συνήθειές τους	23
Επίλογος.....	23

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

«Ερευνητική εργασία»

Στα πλαίσια του μαθήματος της Α΄ Λυκείου, κατά την διάρκεια του πρώτου τετράμηνου του σχολικού έτους 2013-2014, ασχοληθήκαμε με το ρόλο που διαδραματίζουν τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης στην κοινωνικοποίηση του ατόμου. Επικεντρωθήκαμε στη συμβολή της τηλεόρασης και του διαδικτύου στην απόκτηση κοινωνικής συνείδησης, καθώς θεωρήσαμε ότι είναι οι φορείς που επηρεάζουν περισσότερο τον άνθρωπο, ιδιαίτερα τις τελευταίες δεκαετίες, λόγω της ανάπτυξης της τεχνολογίας και της επικράτησης της εικόνας και του ήχου στη ζωή μας.

Θεωρήσαμε απαραίτητο να ξεκινήσουμε την εργασία αυτή κάνοντας αρχικά μια σύντομη αναφορά στην έννοια της κοινωνικοποίησης και στους ψυχο-κοινωνικούς μηχανισμούς με τους οποίους αυτή επιτελείται. Ιδιαίτερη μνεία κάναμε στην εξελικτική διαδικασία της κοινωνικοποίησης.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ΚΟΙΝΩΝΟΚΟΠΟΙΗΣΗ ΩΣ ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΩΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΟΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Με την έννοια κοινωνικοποίηση αναφερόμαστε σε ένα πλήθος ορισμών που έχουν εκφραστεί για την περιγραφή αυτής της διαδικασίας. Οι ορισμοί όμως αυτοί χαρακτηρίζονται λιγότερο ή περισσότερο από ασάφεια και έλλειψη ακρίβειας. Γενικά, κοινωνικοποίηση είναι η διαδικασία με την οποία το άτομο γίνεται βαθμιαία ένα αυτοσυνείδητο και πληροφορημένο πρόσωπο, διαμορφώνει την προσωπικότητα και συμπεριφορά του και εντάσσεται στην κοινωνία μέσω της εκμάθησης κανόνων και αξιών. Το άτομο, στην εν λόγω διαδικασία, αλληλεπιδρά με το κοινωνικό και το φυσικό του περιβάλλον και με αυτόν τον τρόπο διαμορφώνει την κοινωνική του ταυτότητα, γνωρίζει τον εαυτό του και τον κόσμο που τον περιβάλλει. Η κοινωνικοποίηση λοιπόν είναι μια διαδικασία μέσω της οποίας το άτομο μαθαίνει και εσωτερικεύει τα διάφορα στοιχεία του πολιτισμού της κοινωνίας μέσα στην οποία ζει, πράγμα που του επιτρέπει να διαμορφώσει τη δική του προσωπικότητα και να ενταχθεί στις διάφορες ομάδες. Η κοινωνικοποίηση λαμβάνει χώρα σε όλη τη διάρκεια της ζωής του ατόμου, από τη γέννησή του, μέχρι το τέλος του. Μέσω αυτής της διαδικασίας, κάθε άτομο αποκτά την κοινωνική του κληρονομιά, ενσωματώνει τις κοινωνικές αξίες, τους κοινωνικούς κανόνες, ενσωματώνεται στην κοινωνία του και εντάσσεται στην κουλτούρα του.

ΣΤΟΧΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

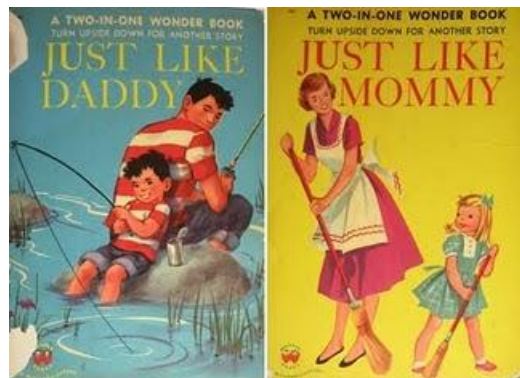
Μέσα από τη διαδικασία αυτή, όμως, εξυπηρετείται τελικά τόσο το άτομο όσο και η κοινωνία, καθώς η κοινωνικοποίηση εξυπηρετεί δυο βασικούς στόχους. Ο δεύτερος στόχος είναι η δημιουργία κοινωνικών ατόμων και η συμβολή έτσι στη συνοχή και στη διατήρηση της υπάρχουσας κοινωνικής δομής και τάξης. Αυτός ο στόχος είναι η κοινωνιοκεντρική διάσταση της κοινωνικοποίησης και αναφέρεται στους λόγους για τους οποίους επιμέρους κοινωνικά σύνολα ή η κοινωνία επιδιώκουν να προσδώσουν στοιχεία ομοιομορφίας και κανονικότητας στη συμπεριφορά των μελών τους. Η κοινωνικοποίηση λοιπόν από την πλευρά της κοινωνίας, «κοινωνιοκεντρική», είναι η διαδικασία κοινωνικής αναπαραγωγής της κοινωνίας με την προσπάθειά της να μεταβιβάσει στα μέλη της την πολιτιστική της κληρονομιά, να ενσωματώσει τα άτομα στους κόλπους της και να επιτευχθεί έτσι η εξασφάλιση και η διατήρηση της κοινωνικής συνοχής. Ο πρώτος στόχος αφορά την ατομοκεντρική διάσταση της κοινωνικοποίησης και αφορά στο ίδιο το άτομο και τις αντιλήψεις που συνειδητά ή ασυνείδητα σχηματίζει, τις ιδιαιτερότητες της συμμόρφωσης του με το ισχύον σύστημα αξιών, τον τρόπο με τον οποίο εντάσσεται στο άμεσο κοινωνικό του περιβάλλον. Το άτομο λοιπόν αναπτύσσει και διαμορφώνει την προσωπικότητά του δια μέσου των γνώσεων και των εμπειριών και γενικά της επαφής του με ένα μέρος του πολιτιστικού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο γεννιέται και ανατρέφεται. Αφομοιώνει τα πρότυπα συμπεριφοράς και τους ρόλους της κοινωνίας, έτσι ώστε να γίνουν κανόνες της προσωπικής του ζωής και κάνει δική του την κοινωνική κληρονομιά του συνόλου στο οποίο θέλει να ανήκει.

ΒΑΣΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Η διαδικασία της κοινωνικοποίησης πραγματοποιείται μέσω τριών βασικών μηχανισμών οι οποίοι είναι: α) η μάθηση β) η ταύτιση – μίμηση και γ) η εσωτερίκευση των αξιών και των κανόνων της κοινωνίας.

Με την μάθηση, δηλαδή την απόκτηση συνθημάτων και τρόπων συμπεριφοράς, το άτομο προσλαμβάνει, από το στενό ή ευρύτερο περιβάλλον του, παραστάσεις και στη συνέχεια εναρμονίζει την συμπεριφορά του ανάλογα με αυτές. Σημαντικό ρόλο στη μάθηση ασκούν οι ικανότητες και οι κλίσεις ή οι ροπές του ατόμου, καθώς και ο τρόπος αντίδρασης του κοινωνικού περιβάλλοντος στη συμπεριφορά του.

Όσον αφορά την ταύτιση, αυτή αφορά την υιοθέτηση συμπεριφορών και ρόλων που οδηγούν το παιδί στο να αναγνωρίσει τον εαυτό του σε ένα δάσκαλο σε έναν αθλητή ή σε έναν από τους δύο γονείς. Η ταύτιση έχει ως αποτέλεσμα στο άτομο την απόκτηση της αίσθησης ότι αποτελεί μέρος ενός κοινωνικού συνόλου. Η ταύτιση δεν είναι απόλυτη και το άτομο διατηρεί μια σχετική αυτονομία ως προς τα πρόσωπα με τα οποία ταυτίζεται. Συνήθως το άτομο ταυτίζεται με άτομα του περιβάλλοντος του.

Τέλος η εσωτερίκευση, δηλαδή η ενσωμάτωση των πολιτισμικών στοιχείων στην προσωπικότητα του ατόμου, πραγματοποιείται σταδιακά και σημαίνει την υιοθέτηση των αξιών και των κανόνων της κοινωνίας, ανάλογα με τις κοινωνικές συνθήκες και τις περιστάσεις κάτω από τις οποίες το άτομο κοινωνικοποιείται.

Αυτοί, λοιπόν, οι τρεις μηχανισμοί εμφανίζουν το άτομο σαν ένα παθητικό δέκτη, που αποδέχεται άκριτα τα προβαλλόμενα πρότυπα και τις συμπεριφορές που πρέπει να υιοθετήσει.

Συμβαίνει όμως πραγματικά αυτό; Μάλλον όχι γιατί ο καθένας ανάλογα με τις διαθέσεις του, τα βιώματά του και τα κοινωνικά του ερεθίσματα επιλέγει από τα προβαλλόμενα πρότυπα αυτό που του ταιριάζει καλύτερα. Η επιλογή ή απόρριψη των μηνυμάτων γίνεται πολλές φορές ασυνείδητα. Το άτομο βέβαια είναι υποχρεωμένο να εναρμονίσει την συμπεριφορά του με όσα ορίζονται από τους νόμους ή από την καθιερωμένη ηθική της κοινωνίας, εφόσον αυτή δεν βρίσκεται σε αντίθεση με τα προσωπικά του αισθήματα, τις αντιλήψεις του. Η κοινωνικοποίηση ωστόσο δεν είναι αποτέλεσμα μιας τυποποιημένης μάθησης, αλλά μια εκμάθηση που διαφοροποιείται συνεχώς από τις επιρροές που δέχεται το άτομο και από τον τρόπο που κατανοεί τον εκάστοτε ρόλο του.

ΦΟΡΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Η κοινωνικοποίηση του ατόμου, όπως έχουμε ήδη αναφέρει είναι μια πολύπλοκη διαδικασία που επιτελείται μέσω ψυχο-κοινωνικών μηχανισμών και πραγματοποιείται από πολυάριθμους φορείς, όπως η οικογένεια, το σχολείο, τα Μ.Μ.Ε., η ομάδα συνομηλίκων κ.α. Αυτοί λοιπόν οι φορείς, και πολλοί άλλοι, διακρίνονται σε δυο βασικές κατηγορίες, στους πρωτογενείς και τους δευτερογενείς.

• Πρωτογενείς φορείς

Στους πρωτογενείς φορείς, η αλληλεπίδραση των μελών της κοινωνικής ομάδας χαρακτηρίζεται από στενές διαπροσωπικές και συναισθηματικές σχέσεις. Τέτοιοι λοιπόν φορείς είναι η οικογένεια, που διαμορφώνει σημαντικά τους κανόνες, τις συνήθειες, τις αξίες, και τις αντιλήψεις του παιδιού από την στιγμή της γέννησής του. Αυτός ο φορέας αποτελεί τον καθοριστικής σημασίας φορέα, τόσο για την επιβίωση όσο και για την συναισθηματική ανάπτυξη του ατόμου κατά την παιδική του ηλικία. Επίσης άλλος ένας πρωτογενής φορέας είναι η παρέα των συνομηλίκων, η οποία διαμορφώνει τον τρόπο επικοινωνίας, τη σκέψη και τα πρότυπα συμπεριφοράς των παιδιών. Η αποδοχή των κανόνων της ομάδας αποτελεί στοιχείο που ευνοεί την αίσθηση του παιδιού ότι ανήκει στην ομάδα των συνομηλίκων. Η αποτελεσματικότητα της επιρροής της παρέας εξαρτάται από τη συχνότητα της επαφής και είναι ιδιαίτερα σημαντική και κρίσιμη μέχρι την ενηλικίωση του ατόμου. Με την παρέα τα παιδιά ανεξαρτητοποιούνται από την οικογένεια, αναπτύσσουν αυτοπεποίθηση και κοινωνικές δεξιότητες.

• Δευτερογενείς φορείς

Στους δευτερογενείς φορείς οι σχέσεις μεταξύ των ατόμων ρυθμίζονται βάσει συγκεκριμένων προδιαγραφών και είναι περισσότερο τυπικές. Τέτοιοι φορείς είναι το σχολείο, το οποίο μεταβιβάζει στη νέα γενιά τις κοινές παραδόσεις, αλλά και την συσσωρευμένη γνώση της κοινωνίας, καθώς επίσης συμβάλλει στην εκμάθηση προτύπων συμπεριφοράς. Το εκπαιδευτικό σύστημα κάθε χώρας συνδέεται επίσης με τις ανάγκες για την μελλοντική επαγγελματική κοινωνικοποίηση της νέας γενιάς και την απόκτηση κοινωνικών δεξιοτήτων. Έπειτα η θρησκεία, που αποτελεί έναν κοινωνικό θεσμό που πραγματεύεται τη σχέση των ανθρώπων με το θείο. Η θρησκεία κάθε κοινωνίας αποτελεί στοιχείο του πολιτισμού της κοινωνίας και επομένως καθορίζει σε μεγάλο βαθμό τον τρόπο ζωής των ανθρώπων. Επίσης τα ΜΜΕ, τα οποία έχουν μεγάλη επίδραση στην ζωή των ανθρώπων και ιδιαίτερα στα παιδιά. Τα ΜΜΕ ψυχαγωγούν, ενημερώνουν, μορφώνουν, ασκούν κριτική, αλλά κυρίως προβάλλουν πρότυπα συμπεριφοράς και αναδεικνύουν κοινωνικούς ρόλους. Τέλος, το κράτος που αποτελεί ένα θεσμοθετημένο φορέα κοινωνικοποίησης ιδιαίτερα σημαντικό. Ασκεί επίδραση στην λειτουργία των σημαντικότερων φορέων κοινωνικοποίησης, όπως είναι η οικογένεια, το σχολείο κ.α., και διαμορφώνει τα πρότυπα συμπεριφοράς των κυβερνωμένων.

Η ΕΞΕΛΙΚΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό η κοινωνικοποίηση δεν συντελείται από τη μια μέρα στην άλλη, ούτε ολοκληρώνεται ποτέ. Διαρκεί όσο και η ζωή του κάθε ατόμου. Αφού το άτομο καλείται συνεχώς να ενταχτεί σε νέες ομάδες, να ενστερνιστεί νέες αξίες και μορφές συμπεριφοράς, σημαίνει ότι η κοινωνικοποίηση δεν ολοκληρώνεται ποτέ, αλλά παραμένει ως συνεχής διαδικασία αλληλεπίδρασης ανάμεσα στη συλλογική και την ατομική συνείδηση.

Έχει επικρατήσει ως ευρύτερα αποδεκτό ότι η κοινωνικοποίηση είναι μια διαδικασία που εκτυλίσσεται σε διαδοχικές φάσεις και η καθεμία έχει τη δική της διάρκεια και ακολουθία. Η επικρατέστερη διάκριση είναι ανάμεσα σε πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή κοινωνικοποίηση. Η τριτογενής κοινωνικοποίηση αναφέρεται συχνά και ως ανακοινωνικοποίηση .

- **Πρωτογενής κοινωνικοποίηση**

Η πρωτογενής κοινωνικοποίηση εκτυλίσσεται μέσα στην πρώτη κοινωνική ομάδα, της οποίας ο άνθρωπος γίνεται μέλος μόλις γεννηθεί, στην οικογένεια. Αρχίζει από τη στιγμή που γεννιέται ως και την απόκτηση της πολιτιστικής του ταυτότητας. Η πρωτογενής κοινωνικοποίηση διακρίνεται σε δυο επιμέρους εξελικτικές βαθμίδες, την καλλιέργεια του κοινωνικού στοιχείου και την πολιτιστική ένταξη. Με την καλλιέργεια του κοινωνικού στοιχείου γίνεται προσπάθεια να επιτευχθεί η αφύπνιση, σταθεροποίηση και βαθμιαία ενίσχυση του κοινωνικού στοιχείου που ενυπάρχει στο ανθρώπινο είδος. Ενώ με την πολιτιστική ένταξη συντελείται η οικειοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών αξιών.

Η φάση αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία για την παραπέρα εξέλιξη του ατόμου. Η κοινωνική θέση της οικογένειας διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη σταδιοδρομία των παιδιών τους.

- **Δευτερογενής κοινωνικοποίηση**

Η δευτερογενής κοινωνικοποίηση δεν συντελείται μόνο μέσα στην οικογένεια , αλλά κυρίως έξω από το δικό της περιβάλλον. Στο στάδιο αυτό το παιδί διαμορφώνει στάσεις, αντιλήψεις και συμπεριφορές και εντάσσεται τελικά στο κοινωνικό σύνολο. Στη φάση αυτή το παιδί – άτομο δέχεται τις επιδράσεις περισσότερων φορέων κοινωνικοποίησης: αρχικά από το σχολείο και έπειτα από το εργασιακό του περιβάλλον και από τις διάφορες ομάδες στις οποίες μετέχει το άτομο, είτε αυτές είναι τυπικές (όπως η σχολική τάξη μια οργάνωση κ.λ.π.) είτε άτυπες (όπως οι ομάδες των συνομηλίκων).

- **Ανακοινωνικοποίηση ή τριτογενής κοινωνικοποίηση**

Με τον όρο ανακοινωνικοποίηση εννοούμε τη διαδικασία με την οποία ένα κοινωνικοποιημένο άτομο ενστερνίζεται νέες στάσεις και αντιλήψεις που μπορεί να βρίσκονται σε αντίθεση με εκείνες που πίστευε αρχικά. Αναφερόμαστε δηλαδή στην απόρριψη μιας ιδεολογίας ή πίστης και την αποδοχή μιας άλλης, στη μεταβολή αντιλήψεων ή των στάσεων και την τροποποίηση της συμπεριφοράς.

MME

ΡΟΛΟΣ

Ένας από τους σημαντικότερους δευτερογενείς φορείς κοινωνικοποίησης, όπως έχουμε ήδη αναφέρει, είναι τα ΜΜΕ στα οποία εντάσσονται ο τύπος, το ραδιόφωνο, ο κινηματογράφος, η τηλεόραση και το διαδίκτυο. Αν και η κοινωνικοποίηση δεν είναι ο άμεσος ρόλος τους, ασκούν μεγάλη επιρροή στο άτομο καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του άλλοτε αρνητική και άλλοτε θετική, διαμορφώνοντας την προσωπικότητα, τις επιλογές, τις αξίες και τα «πιστεύω» του. Επιπλέον, προβάλλουν πρότυπα, αναδεικνύουν κοινωνικούς ρόλους και πολλές φορές συμβάλλουν στη διατήρηση και διάδοση των στερεότυπων και των προκαταλήψεων της κοινωνίας.

Αυτό οφείλεται κυρίως στην επικράτηση των ΜΜΕ ως μοναδικός φορέας ενημέρωσης, αλλά και λόγω του καθοριστικού τους ρόλου στην εκπαίδευση και ψυχαγωγία του κάθε ατόμου. Ως αποτέλεσμα ο καθένας από εμάς από τη γέννηση του ακόμα δέχεται είτε σε μικρό είτε σε μεγάλο βαθμό, ανάλογα το κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο μεγαλώνει, την επίδραση των ΜΜΕ.

Ο ρόλος των ΜΜΕ στην πολιτικοποίηση του ατόμου

Με τον όρο αυτό εννοούμε τις διάφορες τεχνικές και διαδικασίες με τις οποίες ο άνθρωπος, ιδιαίτερα το παιδί και ο νέος μαθαίνει το πολιτικό φαινόμενο. Είναι προφανής ο ρόλος των οπτικοακουστικών μέσων στη διαδικασία αυτή. Έννοιες, όπως κράτος, νόμος, εξουσία, θεσμός, δικαιοσύνη, ελευθερία γίνονται γνωστές σε πολλούς, για πρώτη ίσως φορά, από τους εκφωνητές ή από τα προβαλλόμενα στα μέσα αυτά έργα. Μαθαίνουν για τις πολιτικές διαδικασίες, τους αγώνες για την κατάκτηση ή τη διατήρηση της εξουσίας, τη δράση των κοινωνικών ομάδων, την κοινωνική αδικία, για τα κόμματα και τα προγράμματά τους, τις αποφάσεις των κυβερνήσεων, τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα του πολίτη, για τις διεθνείς πολιτικές εξελίξεις. Η πολιτική κοινωνικοποίηση των παιδιών σ' αυτήν την περίπτωση είναι ορισμένες φορές λανθάνουσα. Αυτό σημαίνει ότι οι κοινωνικοποιούμενοι, δηλαδή τα παιδιά, δε συνειδητοποιούν ότι τα μηνύματα μέσα από τα οποία έρχονται σε επαφή με την πολιτική, είναι πολιτικά, ή έχουν πολιτική δονητικότητα. Μπορούν ωστόσο να επηρεάζουν καθοριστικά τη διαμόρφωση της κατοπινης συμπεριφοράς. Μπορούν να επηρεάσουν βαθειά την σκέψη των ατόμων, αλλά και ολόκληρη την προσωπικότητά τους.

A) Θετική επίδραση των ΜΜΕ

Είναι γενικά παραδεκτό ότι διαρκώς αυξάνεται η επίδραση των ΜΜΕ, ιδιαίτερα της τηλεόρασης και του διαδικτύου -που λόγω της ανάπτυξης της τεχνολογίας έχει γίνει αρκετά δημοφιλές τις τελευταίες δεκαετίες- όπως θα αναλύσουμε και παρακάτω, στη διαδικασία

διαμόρφωσης της κοινωνικής συνείδησης των ατόμων, συμβάλλοντας καθοριστικά στη δημιουργία της προσωπικότητάς τους.

Αρχικά αναπτύσσουν το πολιτικό κριτήριο του λαού και διαμορφώνουν φιλελεύθερο το πολιτικό του ήθος. Έπειτα πληροφορούν τους πολίτες για τους νόμους και γνωστοποιούν τις θέσεις των κομμάτων. Επιπρόσθετα, ενισχύουν την εθνική συνείδηση και συμβάλουν στη διατήρηση της παράδοσης. Επίσης διευκολύνουν τη λειτουργία του κράτους και ευνοούν την πολυφωνία και το διάλογο.

Επιπλέον ασκούν δημόσιο έλεγχο. Συντελούν δηλαδή στην κατοχύρωση των ελευθεριών του λαού, στηλιτεύουν την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αποκαλύπτουν αδικίες και εγκλήματα, διαφθορές συνειδήσεων και άλλες ατασθαλίες της δημόσιας ζωής. Εκτός από αυτά, ευαισθητοποιούν την κοινή γνώμη πάνω σε φλέγοντα σύγχρονα προβλήματα, όπως είναι το πρόβλημα της ειρήνης, του αφοπλισμού, η μόλυνση του περιβάλλοντος και η εξαθλίωση των φτωχών χωρών.

Ιδιαίτερα σημαντικό θεωρείται ότι φέρνουν σε επαφή τους λαούς και έτσι το άτομο γνωρίζει τα ήθη, έθιμα και τον πολιτισμό των άλλων λαών. Δεν πρέπει ωστόσο να αγνοήσουμε ότι προβάλλουν τις αρετές σπουδαίων προσωπικοτήτων. Συγκινούν τα ανθρωπιστικά αισθήματα των ανθρώπων, τους προτρέπουν σε έργα αγάπης και ανθρωπισμού. Και τέλος ψυχαγωγούν, μορφώνουν, εκλαϊκεύουν τις επιστημονικές γνώσεις και τις κάνουν προσιτές στους πολλούς. Επίσης μετριάζουν τον αναλφαβητισμό, συμβάλλουν στην ομοιομορφία της γλώσσας, διευρύνουν τα ενδιαφέροντα των ανθρώπων και γενικότερα προωθούν τον πολιτισμό.

B) Αρνητική επίδραση των ΜΜΕ

Όμως, όταν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης δεσμεύονται από πολιτικές ή άλλες σκοπιμότητες, παρέχουν μονόπλευρη ενημέρωση, εξυπηρετούν την προπαγάνδα ορισμένων κοινωνικών τάξεων, υποβάλλουν ιδέες στο λαό και έτσι τον παρασύρουν σε πολλά λάθη.

Ας σημειώσουμε ακόμη ότι οδηγούνται στον κιτρινισμό του τύπου όπως είναι η σκανδαλοθηρία, η χυδαιολογία, η ρυπαρογραφία, η λασπολογία, η πορνογραφία και η διασάλευση της ηθικής βάσης της κοινωνίας. Επιπλέον καλλιεργείται ο φανατισμός και η εμπάθεια ανάμεσα στο λαό.

Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης συχνά υποδαυλίζουν τα λαϊκά πάθη, αναμοχλεύουν το παρελθόν και διχάζουν το λαό, με αποτέλεσμα τη χαλάρωση της εθνικής συνείδησης. Ιδιαίτερα σημαντικό θεωρείται ότι αποπροσανατολίζουν την κοινή γνώμη, διαστρεβλώνουν την αλήθεια, και διαβρώνουν την πολιτική συνείδηση των πολιτών.

Ωστόσο με την πληθώρα των διαφημίσεων καλλιεργούν τον καταναλωτισμό. Πολύ σημαντική επίδραση είναι η ηρωοποίηση εγκληματιών και δημοσίευση σχετικών κειμένων και ρεπορτάζ που διαβρώνουν την ηθική συνείδηση ιδιαίτερα των νέων. Επίσης τυποποιεί τη ζωή με την προβολή διαφόρων τρόπων ομιλίας και γενικότερης συμπεριφοράς και τροφοδοτούν την ξеноμανία.

Τέλος, δεν πρέπει να αγνοήσουμε το γεγονός

ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΤΑ ΜΜΕ
Δεν θα μπορούσαμε να ελέγξουμε
τους ανθρώπους χωρίς εσάς

ότι η τηλεόραση ειδικότερα, αποξενώνει τις οικογενειακές σχέσεις, στερεί το διάλογο και την επικοινωνία των μελών της οικογένειας. Παρεμποδίζει σοβαρά μερικές φορές την ομαλή λειτουργία της, επίσης αποχαυνώνει και μετατρέπει τους τηλεθεατές σε παθητικούς δέκτες.

ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ

Σήμερα η τηλεόραση έχει γίνει μία καθημερινή πραγματικότητα και είναι το βασικότερο μέσο ψυχαγωγίας, ενημέρωσης, διαπαιδαγώγησης όλων των ανθρώπων . Επίσης επηρεάζει την ζωή των ανθρώπων σε όλους τους τομείς και πετυχαίνει την άμεση μεταβίβαση και πολλές φορές επιβολή οποιουδήποτε είδους μηνυμάτων.

Η τηλεόραση αυτή καθαυτή έρχεται σε επαφή κάθε μέρα με ανθρώπους κάθε κοινωνικού στρώματος και κάθε ηλικίας. Δίδει στον τηλεθεατή ένα κόσμο όπου όλα είναι εφικτά ακόμα και τα πιο απίστευτα. Στο κόσμο αυτό ο τηλεθεατής συναντά την πραγματικότητα, τον μύθο και το όνειρο . Ασκεί σε αυτόν επιρροή που είναι μεγαλύτερη για τα παιδιά, τηλεθεατές .

Τα παιδιά παρακολουθούν καθημερινά τηλεόραση. Και αυτό επιβεβαιώνεται από έρευνες που έγιναν σε Ευρωπαϊκές χώρες όπου παιδιά ηλικίας 1-3ετων παρακολουθούν τηλεόραση μέσο όρο 5 ώρες την ημέρα. Το γεγονός ότι τα παιδιά παρακολουθούν πολλές ώρες τηλεόραση έγινε αφορμή για να διεξαχθούν πολλές έρευνες με θέμα την δυνατότητα της τηλεόρασης να διαπαιδαγωγεί και να επηρεάζει με πολλούς τρόπους αυτά τα παιδιά.

Επειδή η τηλεόραση επεκτάθηκε πολύ γρήγορα και έτσι δεν μπόρεσε κανείς να προβλέψει το μέγεθος των επιπτώσεών της , οι άμεσες εκτιμήσεις που έγιναν έτειναν να είναι υπερβολικές . Ορισμένοι υποστηρικτές θεωρούσαν ότι η τηλεόραση παρουσιάζει νέες πληροφορίες και επομένως δίνει την ευκαιρία στα παιδιά να μάθουν καινούργια πράγματα. Άλλοι υποστήριζαν ότι η τηλεόραση έβλαπτε και αναστάτωνε την οικογενειακή ζωή εξαιτίας των σκηνών βίας και άλλων ακατάλληλων προγραμμάτων που πρόβαλε.

Επίσης, η τηλεόραση μπορεί να ψυχαγωγήσει , να καλλιεργήσει και να επιμορφώσει τα παιδιά. Ιδιαίτερα στην επαρχία που λείπει το παιδικό θέατρο και το καλό παιδικό βιβλίο, μπορεί να επιδράσει και στο γνωστικό-συναισθηματικό τομέα , αλλά και στη συμπεριφορά του παιδιού.

A) Θετική επίδραση της τηλεόρασης

Στη σύγχρονη παιδαγωγική πράξη σημαντικό ρολό παίζει η αγωγή του παιδιού και η γενική του καλλιέργεια μέσα από την ψυχαγωγία. Η ψυχαγωγία είναι για τα παιδιά ένας τρόπος ζωής, πάνω της μπορεί να βασιστεί ολόκληρη η παιδαγωγική πράξη.

Το θέαμα είναι βασικό κεφάλαιο στην όλη ψυχαγωγία του παιδιού. Μπορεί να προβάλλεται σαν κουκλοθέατρο, σαν θεατρική παράσταση, σαν κινηματογραφική ταινία, σαν τηλεοπτική εκπομπή και ασκεί μεγάλη επίδραση στη ψυχή του παιδιού και μάλιστα όσο μικρότερο σε ηλικία είναι το παιδί τόσο μεγαλύτερη ποσότητα επίδρασης έχουμε.

Τα εκπαιδευτικά προγράμματα επιδιώκουν να συμπληρώσουν τις καθημερινές μαθησιακές εμπειρίες των παιδιών της προσχολικής ηλικίας. Τα παιδιά που παρακολουθούν εκπαιδευτικά – μαθησιακά προγράμματα επί μεγάλο χρονικό διάστημα, συμπεριφέρονται περισσότερο στοργικά ,ευγενικά ,και είναι πρόθυμα να συνεργαστούν με τους συμμαθητές τους στο νηπιαγωγείο. Τα

παιδιά που παρακολουθούν συχνά εκπομπές, όπου τονίζονται οι θετικές αξίες όπως η συνεργασία, η αλληλοβοήθεια, η γενναιοδωρία έχουν περισσότερες πιθανότητες να γίνουν πιο ευγενικά, συνεργάσιμα και εξυπηρετικά προς τους άλλους, όταν μάλιστα καλούνται να εφαρμόσουν στη πράξη όσα διδάχθηκαν. Εκτός από την προώθηση θετικών τρόπων συμπεριφοράς οι "εκπομπές" αυτές έχουν συμβάλει και στη πρόοδο των προκαταρτικών ικανοτήτων ανάγνωσης, του χειρισμού των αριθμητικών εννοιών, της οπτικής διάκρισης και της λογικής σκέψης.

Σχετικά με τη δυνατότητα της τηλεόρασης για προώθηση θετικών τρόπων συμπεριφοράς, η Greenfield (1988 σελ.54-55) αναφέρει παραδείγματα από τις Η.Π.Α και τη Σουηδία. Συγκεκριμένα, τα λευκά παιδιά στις Η.Π.Α μετά που παρακολούθησαν την εκπομπή Sesame Street ανέπτυξαν θετικότερες απόψεις απέναντι στα παιδιά που άνηκαν σε άλλες φυλές. Επίσης, στη Σουηδία, δημιουργήθηκαν ορισμένα παιδικά προγράμματα που προοριζόταν και αφορούσαν κωφά παιδιά ή παιδιά με μικρότερα προβλήματα ακοής. Μετά την παρακολούθηση αυτών των προγραμμάτων τα παιδιά, από τη μια πλευρά, με φυσιολογική ακοή εκδήλωσαν ενδιαφέρον για τα κωφά παιδιά, έδειξαν μεγαλύτερη κατανόηση απέναντί τους και θέλησαν να εκφραστούν με την γλώσσα σημάτων των κωφών. Στα παιδιά με προβλήματα ακοής από την άλλη ενισχύθηκε η αυτοπεποίθηση, επειδή είδαν και άλλους ανθρώπους που είχαν το ίδιο πρόβλημα με αυτά, καταλάβαιναν καλύτερα τις εκπομπές και προσέλκυαν την προσοχή και το ενδιαφέρον των άλλων παιδιών.

B)Αρνητική επίδραση της τηλεόρασης

Η τηλεόραση ως παράγοντας κοινωνικοποίησης εκτός από τη θετική προσφορά της, έχει κατηγορηθεί για τις αρνητικές επιδράσεις της, όταν δεν τηρούνται ορισμένες προϋποθέσεις εφόσον απευθύνεται στα παιδιά, τα οποία δεν έχουν ακόμα ολοκληρώσει την κοινωνικοπολιτιστική τους προσωπικότητα.

Από την ίδια την φύση της η τηλεόραση δεν επιτρέπει το διάλογο μαζί της. Απαιτεί ολόκληρη την προσοχή των τηλεθεατών και επηρεάζει αρνητικά την επικοινωνία τους. Η συζήτηση που έχουν τα οικογενειακά μέλη μεταξύ τους παραχωρεί τη θέση της στον μονόλογο της τηλεοπτικής οθόνης. Με αποτέλεσμα το παιδί να οδηγηθεί στην παθητική κατανάλωση των μηνυμάτων της.

Επιπλέον η τηλεόραση έχει ενοχοποιηθεί ότι αυξάνει την επιθετικότητα. Υπάρχει μια ευαίσθητη περίοδος πριν από την ηλικία των 8 ετών, όπου τα παιδιά υφίστανται μακροχρόνιες συνέπειες καλλιέργειας επιθετικών τρόπων συμπεριφοράς από την παρακολούθηση βίαιων τηλεοπτικών προγραμμάτων.

Με βάση κάποια στοιχεία το 60 % με 70 % από τα παιδιά στην Ελλάδα, κατά την προσχολική και σχολική ηλικία παρακολουθούν κατά μέσο όρο 2-5 ώρες την ημέρα τηλεόραση και βλέπουν περίπου 11 εγκληματικές πράξεις ημερησίως με γρονθοκοπήματα, με αιματοχυσίες, με διαρρήξεις και δολοφονίες. Δηλαδή τα παιδιά αυτά βλέπουν συνολικά το χρόνο 4.000 πράξεις βίας και επιθετικότητας. Τα μικρά παιδιά είναι ιδιαίτερα ευάλωτα στα μηνύματα που η τηλεόραση εκπέμπει, καθώς δεν μπορούν να ξεχωρίσουν τα όρια μεταξύ φανταστικού και πραγματικού και θεωρούν πραγματικότητα ότι βλέπουν στην οθόνη της τηλεόρασης.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

A) Τηλεόραση και παιδεία

Η εκπαιδευτική τηλεόραση εμφανίστηκε δειλά τη δεκαετία του 1950 σε μερικές αναπτυγμένες χώρες και στη συνέχεια εξελίχθηκε σε όλο τον κόσμο. Το 1960 χρησιμοποιήθηκε από την UNESCO στις υπανάπτυκτες χώρες και είχε ως στόχο την καταπολέμηση του αναλφαριθμητισμού. Στο τέλος του 1977 εμφανίστηκε δειλά και απρογραμμάτιστα και στην Ελλάδα .

B) Χρήση της τηλεόρασης για εκπαιδευτικούς σκοπούς

Η τηλεόραση χρησιμοποιήθηκε για να καλύψει ένα ευρύ φάσμα εκπαιδευτικών στόχων απευθυνόμενη σε ανθρώπους όλων των ηλικιών. Μέχρι σήμερα έχουν σχεδιαστεί περίπου έξι είδη εκπαιδευτικών προγραμμάτων :

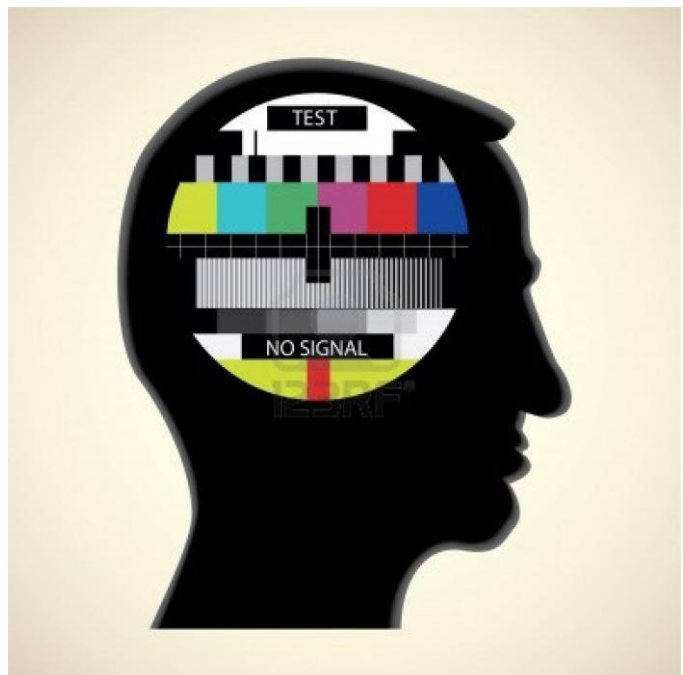
- ♣ Γενικά προγράμματα όπου αφορούσαν την επιμόρφωση των ενηλίκων.
- ♣ Ειδικά προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης.
- ♣ Προγράμματα μετεκπαίδευσης ενηλίκων.
- ♣ Προγράμματα επιμόρφωσης γονέων.
- ♣ Εξωσχολικά εκπαιδευτικά προγράμματα για παιδιά και νέους .
- ♣ Σχολικά εκπαιδευτικά προγράμματα.

Γ) Η εκπαιδευτική τηλεόραση και η προσχολική αγωγή

Η τηλεόραση παρουσιάζοντας τα θέματά της με δυναμικό τρόπο, καταφέρνει να κερδίσει το ενδιαφέρον αλλά και την περιέργεια των μικρών παιδιών. Επομένως όταν χρησιμοποιείται σωστά καταφέρνει να τα παροτρύνει για μάθηση. Η δραματοποίηση εξάλλου γεγονότων και καταστάσεων μέσα από την τηλεοπτική οθόνη έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση του ενδιαφέροντος των παιδιών για συμμετοχή σε παρόμοιες διαδικασίες .

Παράλληλα ο ρόλος του εκπαιδευτικού αλλάζει , με την χρήση της τηλεόρασης και των άλλων οπτικοακουστικών μέσων στα πλαίσια της μαθησιακής διαδικασίας. Ο εκπαιδευτικός είναι εκείνος που καθοδηγεί των μαθητή στις διάφορες πηγές της μάθησης και δεν είναι πια ο παντογνώστης, ο μοναδικός φορέας μάθησης .

Η τηλεόραση κατηγορείται ότι είναι υπεύθυνη για την πνευματική καθήλωση του παιδιού και ότι περιορίζει την φαντασία του. Η αποδοχή ή η απόρριψη της άποψης αυτής εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, όπως είναι η μορφή του τηλεοπτικού προγράμματος , ο σκοπός του, η μέθοδος παρουσίασης, η χρήση που θα κάνει ο εκπαιδευτικός και το ίδιο το παιδί . Ενώ το ραδιόφωνο και το βιβλίο συγκριτικά με την τηλεόραση κεντρίζουν περισσότερο τη φαντασία των παιδιών. Αυτό οφείλεται γιατί αφήνουν μερικά οπτικά κενά στον ακροατή – αναγνώστη, τα οποία πρέπει να καλυφθούν με φανταστικές εικόνες και παραστάσεις.

Τα μειονεκτήματα της εκπαιδευτικής τηλεόρασης περιορίζονται στο αν τα εκπαιδευτικά προγράμματα είναι ποιοτικά κατάλληλα. Αν η ποιότητα τους είναι υψηλή, τότε η εκπαιδευτική τηλεόραση έχει περισσότερα πλεονεκτήματα. Αντίθετα αν έχει χαμηλής ποιότητας προγράμματα τότε έχει περισσότερες αδυναμίες. Από αυτά λοιπόν συμπεραίνουμε ότι τα τηλεοπτικά εκπαιδευτικά προγράμματα πρέπει να είναι ποιοτικά και κατάλληλα σχεδιασμένα, έτσι ώστε να χρησιμοποιούνται σωστά για να μπορούν να ανταποκριθούν στους διδακτικούς τους στόχους.

Επιπροσθέτως για τη σωστή χρήση της τηλεόρασης ως μέσο για την υποστήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας είναι απαραίτητη η ενημέρωση των εκπαιδευτικών σχετικά με τους τρόπους χρήσης, τις δυνατότητες και το μέτρο συμβολής της στην εκπαίδευση.

ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ

Α) Η τηλεόραση επηρεάζει πολύ σοβαρά τα παιδιά και τους έφηβους

Τα παιδιά και οι έφηβοι παρακολουθούν τηλεόραση καθημερινά. Σύμφωνα με μελέτες σε ανεπτυγμένες χώρες υπολογίζεται ότι παρακολουθούν κατά μέσο όρο τρεις με τέσσερις ώρες τηλεόραση καθημερινώς. Μέχρι το έτος που θα αποφοιτήσουν από το σχολείο μέσης εκπαίδευσης θα έχουν περάσει περισσότερο χρόνο μπροστά από τη τηλεόραση παρά στις τάξεις τους. Η τηλεόραση πληροφορεί, ψυχαγωγεί και συντροφεύει τα παιδιά αλλά μπορεί και να τα επηρεάσει με πολλούς ανεπιθύμητους τρόπους. Το να παρακολουθούν τα παιδιά τηλεόραση τα κρατά μακριά από άλλα πιο σημαντικά πράγματα όπως το διάβασμα, οικογενειακές αλληλεπιδράσεις και κοινωνική ανάπτυξη και μόρφωση. Ένα πολύ ανησυχητικό γεγονός είναι ότι τα παιδιά παίρνουν πληροφορία από την τηλεόραση που ίσως να είναι ακατάλληλη ή λανθασμένη. Σύμφωνα με την Αμερικανική Ακαδημία Ψυχιατρικής του παιδιού και του έφηβου, πολύ συχνά τα παιδιά δεν μπορούν να διακρίνουν το πραγματικό και το φανταστικό σε θέματα που παρουσιάζονται στη τηλεόραση.

Μια πρόσφατη μελέτη από την Νέα Υόρκη και την Καλιφόρνια και που δημοσιεύτηκε στο τεύχος του Ιανουαρίου 2001 του Journal of the American Dietetic Association συμπεραίνει ότι ακόμη και παιδιά 2 ετών επηρεάζονται όσον αφορά τις επιλογές τους για φαγητό από διαφημίσεις στη τηλεόραση που μπορεί να είναι μικρής διάρκειας, 30 δευτερόλεπτων.

Συμφώνα λοιπόν με έρευνες, τα παιδιά που παρακολουθούν τηλεόραση για μεγάλο χρονικό διάστημα καθημερινώς παρουσιάζουν τα εξής μειονεκτήματα :

- ♣ Χαμηλότεροι βαθμοί στο σχολείο.
- ♣ Είναι υπέρβαρα.
- ♣ Εξασκούνται λιγότερο.
- ♣ Διαβάζουν λιγότερο.

Επίσης, θέματα που πολύ συχνά αποτελούν στερεότυπα τηλεοπτικών προγραμμάτων περιλαμβάνουν τη βία, θέματα σεξ, κατάχρηση αλκοόλ και ναρκωτικά. Υπάρχει ο κίνδυνος νεαρά άτομα και παιδιά που εντυπωσιάζονται εύκολα, να εκλαμβάνουν ορισμένες καταστάσεις και συμπεριφορές ως αποδεκτές και ασφαλείς ενώ στην πραγματικότητα είναι ακατάλληλες, νοσηρές ή αντικοινωνικές.

Οι διαπιστώσεις αυτές είναι γεγονός που πρέπει να μας κάνει ν' ανησυχήσουμε για τα παιδιά μας. Τι μπορούμε να κάνουμε ;

- ♣ Μπορούμε να βλέπουμε τα προγράμματα της τηλεόρασης μαζί με τα παιδιά μας.
- ♣ Να διαλέγουμε για τα παιδιά μας και να τα παροτρύνουμε να βλέπουν προγράμματα κατάλληλα για την ψυχική και πνευματική τους ανάπτυξη.

- ♣ Πρέπει να τοποθετήσουμε χρονικά όρια για το πόση τηλεόραση θα βλέπουν τα παιδιά σε καθημερινό και εβδομαδιαίο επίπεδο.
- ♣ Η τηλεόραση πρέπει να είναι κλειστή κατά τη διάρκεια των φαγητών ή τις ώρες που μελετούν τα παιδιά.
- ♣ Να κλείνουμε την τηλεόραση όταν θεωρούμε ότι υπάρχουν προγράμματα ακατάλληλα για τα παιδιά.

B) Η βία στην τηλεόραση και τα παιδιά.

Τα παιδιά σε αναπτυγμένες χώρες παρακολουθούν τηλεόραση καθημερινά για 3 έως 4 ώρες . Σύμφωνα με στοιχεία που δίνει η Αμερικανική Ακαδημία Παιδιατρικής, όταν ένα άτομο θα φτάσει στην ηλικία των 70 ετών θα έχει περάσει 7 έως 10 χρόνια της ζωής του παρακολουθώντας τηλεόραση.

Ένας μεγάλος αριθμός από μελέτες που έχουν γίνει μέχρι σήμερα δείχνουν τα ακόλουθα ανησυχητικά αποτελέσματα :

- ♣ Τα παιδιά μιμούνται τη βία που βλέπουν στην τηλεόραση.
- ♣ Αποδέχονται σταδιακά την βία σαν μέσο για να λύσουν τα προβλήματά τους.
- ♣ Συνηθίζουν τον τρόπο της βίας , δεν συγκινούνται από αυτή και γίνονται απαθείς μπροστά στη βία που αντικρίζουν.
- ♣ Ταυτοποιούν τους εαυτούς τους με ορισμένους χαρακτήρες που βλέπουν είτε αυτοί είναι θύτες είτε θύματα.

Το να παρακολουθούν συνεχώς τα παιδιά στην τηλεόραση επεισόδια βίας, τους δημιουργεί περισσότερη επιθετικότητα. Ιδιαίτερα επιβλαβή είναι προγράμματα στα όποια η βία φαίνεται πολύ αληθοφανής, επαναλαμβάνεται συχνά και περνά ατιμώρητη.

Παιδιά τα οποία είναι συναισθηματικά ασταθή και παρορμητικά έχουν περισσότερο κίνδυνο για να επηρεασθούν ή να μιμηθούν αλλά και να υιοθετήσουν όσα βλέπουν. Τα παιδιά μπορούν να επηρεαστούν αρνητικά ακόμα και όταν στη οικογένειά τους δεν υπάρχουν επιθετικές συμπεριφορές. Εκείνο που είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό είναι το γεγονός ότι η επίδραση και ο αντίκτυπος στη συμπεριφορά του παιδιού μπορεί να φανεί όχι μόνο άμεσα αλλά και να εμφανιστεί χρόνια μετά .

Είναι πολύ σημαντικό τα παιδιά να μορφώνονται από το σχολείο και από τους γονείς τους για θέματα σχετικά με τα μέσα μαζικής επικοινωνίας και ειδικότερα για την τηλεόραση. Στις ΗΠΑ όλο και περισσότερα σχολεία περιλαμβάνουν μέσα στη διδακτέα ύλη και μάθημα για τα μέσα μαζικής επικοινωνίας.

Τα σημαντικά αυτά στοιχεία προέρχονται από την American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, η οποία και τα δημοσιεύσει σε σχετικό δελτίο "Important facts on children and television violence" στις 14 Φεβρουαρίου 2001.

ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ

A) Επιθετικότητα και εγκληματικότητα σε παιδιά λόγω τηλεόρασης

Τις τελευταίες δεκαετίες είμαστε μάρτυρες περιστατικών βίας στα οποία ολοένα και συχνότερα ενέχονται ανήλικοι. Οι βίαιες αυτές εκδηλώσεις ανηλίκων αυξάνουν τον προβληματισμό ως προς τους παράγοντες που πιθανόν συμβάλλουν στην

συμπεριφορά αυτή. Ένας από τους παράγοντες που μελετώνται τα τελευταία χρόνια είναι και η τηλεόραση. Δυστυχώς τα παιδιά, τα οποία μεγαλώνουν στην κυριολεξία μπροστά στην τηλεόραση, βομβαρδίζονται από τις εικόνες ενός βίαιου κόσμου. Είναι γεγονός ότι οι ανήλικοι εκτίθενται σε ένα απίστευτο κοκτέιλ βίας και επιθετικότητας μέσω της τηλεόρασης, και αυτό συμβάλλει στην αύξηση των φόβων του παιδιού, ενώ από την άλλη το απευαισθητοποιεί και μειώνει τη συμπόνια του για τον πόνο των άλλων.

Γενικά η βία της τηλεόρασης δημιουργεί μια διαστρεβλωμένη εικόνα για τον κόσμο, παρουσιάζει ένα κόσμο σκοτεινό και βίαιο και έτσι καλλιεργεί αίσθημα ανασφάλειας και φόβου. Οπωσδήποτε η τηλεοπτική βία δεν είναι ο μοναδικός παράγοντας που ευθύνεται για την εκδήλωση βίαιης και επιθετικής συμπεριφοράς από ανήλικους. Η συμπεριφορά αυτή είναι το αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης πολλών παραγόντων (βιολογικών, νευρολογικών, ορμονολογικών, κοινωνικών). Όμως η τηλεοπτική βία είναι ένας από τους παράγοντες που συμβάλλουν στην εκδήλωσή της και δεν πρέπει να το αγνοούμε.

B) Η τηλεόραση βλάπτει την παιδική συμπεριφορά

Η τηλεόραση και τα ηλεκτρονικά παιχνίδια αναστατώνουν κατά κάποιο τρόπο τις φυσιολογικές διαδικασίες της κοινωνικής μας ζωής.

Ένας παιδίατρος σχολιάζει: «Η τηλεόραση, όπως το φώς του χειρουργείου, δημιουργεί ένα περιβάλλον που «επιτίθεται» στο παιδί και το κυριεύει. Το παιδί, για να ανταποκριθεί σε αυτό το περιβάλλον, κατά κάποιο τρόπο μουδιάζει, μειώνει τη δική του ενεργητικότητα, γίνεται παθητικό και μαγνητίζεται από την οθόνη.»

Επίσης, όταν το παιδί καθλώνεται μπροστά στην τηλεόραση είτε παρακολουθώντας διάφορα προγράμματα είτε παίζοντας για ώρες κάποιο ηλεκτρονικό παιχνίδι, αυτό του αφαιρεί από το χρόνο που θα αφιέρωνε σε άλλες ασχολίες με τους φίλους του ή την οικογένειά του. Παίζει λιγότερο, διαβάζει και κουβεντιάζει λιγότερο, ασχολίες που είναι πολύ σημαντικές στην ανάπτυξη των γλωσσικών ικανοτήτων του παιδιού αλλά και της κοινωνικότητάς του.

Σε αντικοινωνική, επιθετική και εγκληματική συμπεριφορά ίσως οδηγεί η υπερβολική παρακολούθηση τηλεοπτικών προγραμμάτων από παιδιά και εφήβους, σύμφωνα με έρευνα Νεοζηλανδών ερευνητών που δημοσιεύθηκε.

Γ) Η τηλεόραση συνδέεται με προβλήματα συγκέντρωσης των παιδιών

Η τηλεόραση εκτός από παχυσαρκία, βίαιη συμπεριφορά και επιθετικότητα που προκαλεί στα παιδιά, φαίνεται τώρα ότι είναι αιτία ελλειμματικής προσοχής.

Όσο περισσότερο χρόνο σπαταλούν τα παιδιά ηλικίας από ενός μέχρι τριών ετών για να βλέπουν τηλεόραση, τόσο περισσότερο αυξάνονται οι πιθανότητες τους για να παρουσιάζουν αργότερα, όταν θα είναι επτά ετών, προβλήματα προσοχής και συγκέντρωσης.

Ο εγκέφαλος των παιδιών κατά τα πρώτα χρόνια της ζωής, συνεχίζει να αναπτύσσεται γρήγορα. Δημιουργούνται πολλές νέες συνάψεις μεταξύ των νευρικών κυττάρων που συμβάλλουν ουσιαστικά στις πνευματικές ικανότητες που θα έχει αργότερα το παιδί.

Στην ευάλωτη αυτή περίοδο της γρήγορης ανάπτυξης του εγκεφάλου, πολλοί εξωτερικοί παράγοντες μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνονται και ακουστικοί ή οπτικοί ερεθισμοί, επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την φυσιολογική ανάπτυξη του εγκεφάλου και τη δημιουργία νευρικών συνάψεων.

Επιστήμονες που ερεύνησαν τις επιδράσεις που έχει η παρακολούθηση της τηλεόρασης κατά τα πρώτα χρόνια της ζωής και κατά τη σχολική ηλικία στις πνευματικές ικανότητες των παιδιών, βρήκαν ότι ο χρόνος αδιάσπαστης προσοχής των παιδιών και οι ικανότητες συγκέντρωσής τους μειώνονται. Σύμφωνα μάλιστα με τις συστάσεις Αμερικανικής Παιδιατρικής Εταιρίας τα παιδιά κάτω από 2 ετών δεν πρέπει να παρακολουθούν τηλεόραση γιατί πιθανό να επηρεάζεται η ανάπτυξη του εγκεφάλου και οι κοινωνικές, συναισθηματικές και γνωστικές ικανότητες των παιδιών.

Επιπρόσθετα ορισμένοι ερευνητές υποστηρίζουν ότι η παρακολούθηση της τηλεόρασης από μικρά παιδιά, συμβάλλει στη γένεση του συνδρόμου υπερκινητικότητας και ελλειμματικής προσοχής.

ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ – ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ

A) Η τηλεόραση και τα προβλήματα ύπνου στα παιδιά

Για πολλούς γονείς η τηλεόραση αποτελεί ένα πολύτιμο εργαλείο, με σκοπό να κρατάνε απασχολημένα τα παιδιά τους. Όμως ενδεχομένως να αλλάξουν γνώμη, όταν αντιληφθούν τις αρνητικές συνέπειες της τηλεόρασης στα παιδιά τους. Συγκεκριμένα, όσα παιδιά παρακολουθούν τηλεόραση, από τις επτά το απόγευμα και μετά, είναι πολύ πιθανό να παρουσιάσουν προβλήματα στον ύπνο τους, ειδικά εάν δουν βίαια κινούμενα σχέδια.

Τα ευρήματα της μελέτης του παιδικού ιδρύματος του Σιάτλ, με επικεφαλής τον Δρ Michelle Garrison, είναι αποκαλυπτικά και κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου στους γονείς. Ένα από τα συμπεράσματα είναι πώς για τα παιδιά που περνούν αρκετό χρόνο μπροστά στην τηλεόραση, οι πιθανότητες να έχουν διαταραχές στον ύπνο τους είναι αυξημένες και ακόμα πιο πιθανό να υποφέρουν από άσχημα όνειρα.

Ο Δρ Garrison τονίζει πως ο μύθος της τηλεόρασης, πως «νανουρίζει» τα παιδιά, καταρρίπτεται, μιας και καταφέρνει ακριβώς το αντίθετο. Ο Δρ Μαρκ Weissbluth, ειδικός στις διαταραχές ύπνου, του Νοσοκομείου Memorial παιδιών, υπογραμμίζει πώς μόνο τα παραμύθια και οι αγκαλιές βοηθούν τα παιδιά να έχουν έναν ποιοτικό ύπνο. Οι επιστήμονες συμπεραίνουν πως η τηλεόραση μπορεί ακόμα και να έχει αρνητικές επιπτώσεις στη συμπεριφορά των παιδιών και να προκαλέσει διαταραχές στη μνήμη τους. Τέλος αναφέρουν πώς είναι όντως δύσκολο, με τον σύγχρονο τρόπο ζωής, να μην βλέπουν τα παιδιά καθόλου τηλεόραση, αλλά θα είναι ένα θετικό βήμα να την ελαττώσουν.

Η επίδραση λοιπόν της τηλεόρασης στον ύπνο των παιδιών αποδεικνύεται ότι είναι πολύ σημαντική. Ωστόσο τα προβλήματα του ύπνου και η αιτιολογία τους δεν είναι πάντοτε εύκολο να αναγνωρισθούν. Ας μην ξεχνάμε ότι η ανεπάρκεια και η στέρηση του ύπνου στα παιδιά και στους εφήβους οδηγεί σε οικογενειακά και κοινωνικά προβλήματα, μειώνει την σχολική και ακαδημαϊκή απόδοση.

B) Παιδική παχυσαρκία και τηλεόραση

Η τηλεόραση φαίνεται πως παχαίνει πολλά παιδιά. Καθηλώνονται μπροστά της, δεν βγαίνουν έξω να παίξουν και να αθληθούν και τις περισσότερες φορές ακολουθούν μια διατροφή πλούσια σε λιπαρά και ζάχαρη επηρεασμένα από τις διάφορες διαφημίσεις.

Γ) Μυστικό αντιμετώπισης

Ο τρόπος για να μη γίνει το παιδί σας παχύσαρκο εξαιτίας της τηλεόρασης είναι ένας: μην τα αφήνετε να παρακολουθούν τηλεόραση πολλές ώρες και μην παραμελείτε τη διατροφή τους. Φροντίστε τα παιδιά σας να ασχολούνται με κάποιο άθλημα ή κάποια άλλη εξωσχολική

δραστηριότητα που θα τους είναι περισσότερη ελκυστική από την επανάληψη μιας σειράς σε κάποιο κανάλι.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ

Μήπως σκεφτήκατε τι επιρροή έχουν πάνω στα παιδιά μας, οι επαναλαμβανόμενες σκηνές βίας, μεγάλων καταστροφών και εγκλήματος που καθημερινά προβάλλονται σαν μέρος των δελτίων ειδήσεων από τη τηλεόραση στα σπίτια μας;

Πρόσφατες μελέτες δείχνουν ότι αυτά που βλέπουν ή ακούν τα παιδιά, πολλές φορές κάθε μέρα από τις τηλεοράσεις, τα ραδιόφωνα, τις εφημερίδες, τα περιοδικά και το διαδίκτυο μπορούν να προκαλέσουν στα παιδιά φόβους, στρες και ανησυχία.

Είναι γεγονός ότι ο τρόπος παρουσίασης των ειδήσεων από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας έχει αλλάξει ριζικά κατά τα τελευταία χρόνια. Οι αλλαγές αυτές έχουν δημιουργήσει την πιθανότητα πρόκλησης σημαντικών αρνητικών επιπτώσεων στον ευαίσθητο κόσμο των παιδιών.

Οι αλλαγές που έχουν γίνει στα μέσα, όσον αφορά την παρουσίαση των ειδήσεων, είναι οι ακόλουθες:

- οι τηλεοπτικοί σταθμοί και διαδικτυακοί χώροι μεταδίδουν πλέον τις ειδήσεις και τα γεγονότα επί 24ώρου βάσεως
- οι τηλεοπτικοί σταθμοί μεταδίδουν ζωντανά τα γεγονότα σχεδόν καθώς εξελίσσονται, σε πραγματικό χρόνο, με όλες τις σχετικές λεπτομέρειες
- υπάρχει λεπτομερής αναφορά στις ιδιωτικές ζωές των δημοσίων προσώπων και άλλων επωνύμων ατόμων που βρίσκονται στο κέντρο της προσοχής του κόσμου για διάφορους λόγους
- υπάρχει έντονη ανταγωνιστική πίεση μεταξύ των διαφόρων μέσων της βιομηχανίας ενημέρωσης για να φέρουν γρηγορότερα προς το κοινό ειδήσεις και να πετύχουν πρωτότυπες παρουσιάσεις
- γίνεται μια λεπτομερής και επαναλαμβανόμενη οπτική κάλυψη των σημαντικών γεγονότων και ιδιαίτερα των φυσικών καταστροφών και των βίαιων ή εγκληματικών πράξεων

Οι εξελίξεις αυτές έχουν αρνητικές επιπτώσεις για τα παιδιά και τους έφηβους. Υπάρχει μια τάση στα παιδιά να μιμούνται αυτά που βλέπουν και ακούν. Η επαναλαμβανόμενη και χρόνια υποβολή σε τέτοιες σκηνές βίας και καταστροφών μπορεί να τους δημιουργήσει φοβίες και μια απάθεια για τέτοια δράματα. Σε άλλα παιδιά μπορεί να προκαλέσει σύμφωνα με έρευνες που έχουν γίνει για το θέμα, επιθετική και βίαιη συμπεριφορά.

Το θέμα είναι πως μπορούν οι γονείς, οι δάσκαλοι και οι άλλοι που φροντίζουν τα παιδιά να μειώσουν τις αρνητικές συνέπειες πάνω στα παιδιά από αυτή την κατάσταση;

Υπάρχουν τρόποι. Οι γονείς μπορούν να κοιτάζουν τις ειδήσεις μαζί με τα παιδιά τους. Μπορούν να συζητούν και ν' αναλύουν αυτά που βλέπουν ή ακούν μαζί τους.

Η ωριμότητα του παιδιού, το αναπτυξιακό του επίπεδο, οι εμπειρίες του και οι ευαισθησίες του πρέπει ν' αποτελούν τα κριτήρια και τον οδηγό για το πόσες και τι είδους ειδήσεις πρέπει να παρακολουθεί το παιδί.

Μπορούμε ως γονείς να πάρουμε ορισμένα μέτρα για να ελαχιστοποιήσουμε τις αρνητικές επιπτώσεις που μπορεί να έχει η παρακολούθηση των ειδήσεων στα παιδιά μας :

- πρέπει να είμαστε σίγουροι ότι έχουμε αρκετό χρόνο και ότι υπάρχουν οι κατάλληλες ήσυχες συνθήκες για να συζητήσουμε τις ειδήσεις που πιθανόν να ενοχλήσουν ή ν' αναστατώσουν το παιδί μας .
- να ρωτήσουμε το παιδί μας τι έχει δει ή ακούσει για να καταλάβουμε καλύτερα τις απορίες που του έχουν δημιουργηθεί .
- πρέπει να του δημιουργήσουμε ένα αίσθημα ασφάλειας με απλά λόγια δίνοντας έμφαση στο γεγονός ότι θα είμαστε εκεί για να το προστατεύουμε.
- να είμαστε παρατηρητικοί για να δούμε εάν υπάρχουν σημάδια που να δείχνουν ότι οι ειδήσεις προκάλεσαν στο παιδί φοβίες και αγωνίες όπως αϋπνίες, τρόμους, ενούρηση, κλάμα ή λόγια που λέει το παιδί που δείχνουν ότι είναι φοβισμένο.

Είναι γεγονός ότι είναι αδύνατον για τους γονείς να προστατεύσουν πλήρως τα παιδιά τους από τα γεγονότα του έξω κόσμου και του σύγχρονου τρόπου ζωής. Εκείνο που μπορούν όμως να κάνουν, είναι να συζητούν με τα παιδιά τους για να ξέρουν αυτά που έχουν δει ή ακούσει. Με αυτό τον τρόπο μπορούν να μειώνουν τις αρνητικές επιπτώσεις των ειδήσεων, να περνούν στα παιδιά τους τα σωστά μηνύματα και αξίες για την πραγματική ζωή, να τα βοηθούν να καταλάβουν καλύτερα τον κόσμο γύρω τους και να τα κάνουν να νιώθουν την ασφάλεια που τόσο χρειάζονται.

Πρότυπα και αξίες στην τηλεόραση

Οι ήρωες και τα πρόσωπα της τηλεόρασης λειτουργούν ως πρότυπα για τα παιδιά, και συχνά τα πρότυπα αυτά επιδεικνύουν επικίνδυνες συμπεριφορές που έχουν σχέση με το κάπνισμα, το αλκοόλ, τα ναρκωτικά. Οι έρευνες έχουν δείξει ότι τα παιδιά που βλέπουν πάνω από 5 ώρες τηλεόραση την ημέρα, είναι πιο πιθανό να ξεκινήσουν το κάπνισμα σε σχέση με τα παιδιά που βλέπουν λιγότερο από 2 ώρες την ημέρα.

Τα παιδιά βλέποντας τηλεόραση, βομβαρδίζονται με δεκάδες διαφημίσεις καθημερινά στις οποίες τα πάντα φαίνονται ιδανικά και το μήνυμα είναι “πρέπει να το έχεις”. Τα παιδιά κάτω των 8 ετών, δεν αντιλαμβάνονται ότι οι διαφημίσεις πουλάνε προϊόντα και ιδιαίτερα αν το προϊόν το προωθεί αγαπημένος τους ήρωας. Ακόμα και τα μεγαλύτερα παιδιά μπορεί να χρειάζονται υπενθύμιση για το σκοπό που έχει η διαφήμιση.

Η τηλεόραση λοιπόν προβάλλει πρότυπα συμπεριφοράς, αναδεικνύει κοινωνικούς ρόλους, κατασκευάζει είδωλα, με ένα λόγο μπορεί να επηρεάσει βαθειά την σκέψη των ατόμων, αλλά και ολόκληρη την προσωπικότητά τους.

Η επιρροή των διαφημίσεων στα παιδιά

Εκτός από τις τηλεοπτικές εκπομπές μεγάλη επίδραση στο ψυχισμό του παιδιού ασκούν και οι διαφημίσεις. Οι διαφημίσεις συνήθως παρουσιάζουν με ελκυστικό τρόπο το καταναλωτικό προϊόν και αυτό έχει ως αποτέλεσμα το παιδί να επιθυμεί την αγορά ενός συγκεκριμένου προϊόντος . Το παιδί μπορεί θεωρήσει ότι αγοράζοντας τα διαφημιζόμενα προϊόντα μπορεί να γίνει επιτυχημένο ,ευτυχημένο και να κερδίσει την αγάπη και το θαυμασμό των γύρω του όπως και οι πρωταγωνιστές

των διαφημίσεων. Τα παιδιά δεν έχουν τις γνώσεις και τις δυνατότητες για να μπορούν να αντιλαμβάνονται τα διαφημιστικά μηνύματα με τον ίδιο τρόπο που μπορούν οι ενήλικες. Για το λόγο αυτό τα παιδιά είναι ιδιαίτερα ευάλωτα και επηρεάζονται από τις διαφημίσεις.

Οι αυξανόμενες τάσεις που παρατηρούνται για κατανάλωση αλκοολούχων ποτών ακόμη και σε παιδιά ηλικίας 9-10 ετών αποδίδονται μεταξύ άλλων παραγόντων και στις διαφημίσεις τέτοιων προϊόντων που έχουν σαν αποτέλεσμα στο να εξοικειώνονται τα παιδιά με την ιδέα του αλκοόλ και να το εντάσσουν σιγά-σιγά στην καθημερινότητά τους ως τρόπο ζωής. Ανάλογο φαινόμενο παρατηρείται και για τις διαφημίσεις που αφορούν βίαια παιχνίδια βίντεο, που έχουν σαν επακόλουθο να αυξάνεται η επιθετική συμπεριφορά των παιδιών και να μειώνεται η ευαισθησία τους στη βία που υπάρχει στον κόσμο πραγματικά.

Η τηλεόραση είναι απαραίτητο μέσο για τη μετάδοση πληροφόρησης και γνώσης, αρκεί όμως να χρησιμοποιείται με σύνεση. Ο ρόλος των γονιών είναι καταλυτικός ώστε η τηλεόραση να μη χρησιμοποιείται καταχρηστικά από τα παιδιά.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

ΡΟΛΟΣ

Για λιγότερο από μια δεκαετία το Διαδίκτυο μετατράπηκε σε αναπόσπαστο μέρος της ζωής των νέων και σύγχρονων ανθρώπων. Λίγοι είναι εκείνοι που μπορούν να φανταστούν την καθημερινότητά τους χωρίς τις δυνατότητες πρόσβασης και ανταλλαγής πληροφοριών που μας προσφέρει ο παγκόσμιος ιστός. Κάθε έτος αυξάνεται ο αριθμός των ανθρώπων που διαθέτουν έναν ή περισσότερους ηλεκτρονικούς υπολογιστές στο σπίτι τους.

Α)Θετική επίδραση

Στη σημερινή εποχή το διαδίκτυο αποτελεί σημαντικό κομμάτι της καθημερινότητας πολλών ανθρώπων. Αυτό συμβαίνει διότι το διαδίκτυο παρουσιάζει πολλά θετικά σημεία :

- Το διαδίκτυο αποτελεί σημαντικό μέσο μαζικής ενημέρωσης.
- Αποτελεί τον κυριότερο παροχέα πληροφοριών όπου μπορείς να βρεις οτιδήποτε σε ενδιαφέρει.
- Έχει ανατρέψει τα δεδομένα στην επικοινωνία, αφού ο καθένας μπορεί να επικοινωνεί με οποιονδήποτε θέλει με χαμηλό κόστος, ανεξαρτήτως αποστάσεως.
- Είναι προσιτό σχεδόν σε όλους τους ανθρώπους αφού είναι ένα σχετικά φθηνό μέσο.
- Έχει πρακτική εφαρμογή σε πολλούς τομείς, ακόμη και της εκπαίδευσης.
- Ένα άλλο ζήτημα το οποίο έχει προκύψει είναι ότι όταν κάποιος "σερφάρει" στο διαδίκτυο νιώθει ελεύθερος καθώς έχει την δυνατότητα να εκφράζει ελεύθερα τις απόψεις του χωρίς να φοβάται την λογοκρισία.
- Θετικά μπορούμε να χαρακτηρίσουμε επίσης την διευκόλυνσή μας σε διάφορες υποχρεώσεις όπως η πληρωμή λογαριασμών.

B)Αρνητική επίδραση

Όπως όλα τα πράγματα στη ζωή μας έτσι και το διαδίκτυο έχει τα θετικά και τα αρνητικά στη χρήση του. Μερικές από τις πιο συχνές αρνητικές επιδράσεις είναι:

• Η παραβίαση των προσωπικών δεδομένων:

Αναμφίβολα οι υπηρεσίες κοινωνικής δικτύωσης αποτελούν μία νέα μορφή επικοινωνίας, ιδιαίτερος ανάμεσα στους νέους αλλά όχι μόνο. Ταυτόχρονα όμως, οι υπηρεσίες αυτές προσδίδουν και μια καινούργια διάσταση στην έννοια του “προσωπικού χώρου”, δημιουργώντας σοβαρές ανησυχίες για παραβίαση της ιδιωτικότητας των χρηστών τους, των οποίων τα προσωπικά δεδομένα δημοσιοποιούνται στο Διαδίκτυο με πρωτοφανή τρόπο και ποσότητα.

Το θέμα αυτό απασχολεί τις Αρχές Προστασίας Δεδομένων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το Μάρτιο του 2008 η Διεθνής Ομάδα για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων στις Τηλεπικοινωνίες (IWGDPT) εξέδωσε ένα έγγραφο συστάσεων για τις υπηρεσίες κοινωνικής δικτύωσης. Το έγγραφο, στη διαμόρφωση της οποίας συμμετείχε ενεργώς και η Ελληνική Αρχή, απευθύνεται στους παρόχους και στους χρήστες των υπηρεσιών αυτών.

• Η ηλεκτρονική αποπλάνηση:

Με τον όρο αυτό εννοούμε όλες αυτές τις διαδικασίες κατά τις οποίες ένας ενήλικας προσποιείται κάποιον άλλο

μικρότερης ηλικίας για να προσελκύσει παιδιά και να έρθει σε επαφή μαζί τους στο φυσικό κόσμο με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση ή ακόμη και την κακοποίηση. Οι άνθρωποι αυτοί χρησιμοποιούν συνήθως τα δωμάτια ηλεκτρονικής συνομιλίας για να προσελκύσουν παιδιά με σκοπό να τα κακοποιήσουν. Αυτά τα δωμάτια φιλοξενούνται στο Διαδίκτυο και σε αυτά μπορεί να έχει πρόσβαση οποιοσδήποτε από οποιοδήποτε σημείο στον κόσμο. Συχνά θεωρούνται από τα παιδιά

ασφαλείς τόποι συνομιλίας στο Διαδίκτυο, τόσο εξαιτίας της δημόσιας φύσης της συζήτησης αλλά και της λανθασμένης εκτίμησης των παιδιών ότι διατηρείται η ανωνυμία τους. Οι παιδόφιλοι ξεκινούν συζητήσεις με τα πιθανά θύματα με σκοπό να αναπτύξουν φιλική σχέση με αυτά και να αποσπάσουν όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον τόπο διαμονής τους, τα ενδιαφέροντα, τα χόμπι και τις σεξουαλικές τους εμπειρίες. Μέσα από την σχέση αυτή προκαλούν σιγά σιγά συζητήσεις σεξουαλικής φύσεως και πολλές φορές οι παιδόφιλοι στέλνουν στα υποψήφια θύματα φωτογραφίες παιδικής πορνογραφίας αλλά και πορνογραφίας ενηλίκων για να δώσουν την αίσθηση ότι αυτό είναι κάτι το αποδεκτό και φυσιολογικό. Η τακτική αυτή χρησιμοποιείται για να υπονομεύσει την απροθυμία των παιδιών στο να λάβουν μέρος σε σεξουαλική επαφή. Χρησιμοποιείται επίσης για να αποτρέψει το θύμα από το να ζητήσει προστασία από τους γονείς και τους δασκάλους του, αφού καταλήγει να νιώθει ένοχο που έχει ανταλλάξει τέτοιου είδους φωτογραφίες.

• Ο ηλεκτρονικός εκφοβισμός:

Με τον όρο αυτό εννοούμε ένα σύνολο ενεργειών που διαπράττονται από ανηλίκους με σκοπό να τρομάξουν συνομηλίκους τους χρησιμοποιώντας το διαδίκτυο, τα κινητά τηλέφωνα και άλλα ηλεκτρονικά μέσα. Πρόκειται όμως και για μια νέα «μόδα» των εφήβων. Οι συμπεριφορές που μπορούν να προκύψουν περιλαμβάνουν:

- Αποστολή κειμένων, e-mail, ή άμεσων μηνυμάτων με κακό περιεχόμενο.
- Η δημοσίευση δυσάρεστων φωτογραφιών ή μηνυμάτων για άλλους σε ιστολόγια (blogs) ή άλλες ιστοσελίδες.
- Χρήση του ονόματος ξένου χρήστη με σκοπό τη διάδοση φημών και ψευμάτων για κάποιον τρίτο (κλοπή ταυτότητας).
- Νεκρές κλήσεις.
- Προσβλητικά προφορικά μηνύματα.

Αρκετές φορές προσβλητικά γραπτά μηνύματα προς κινητά τηλέφωνα στέλνονται μέσω ιστοσελίδων χρησιμοποιώντας ονόματα και τηλέφωνα ανθρώπων που δεν έχουν καμία σχέση με το μήνυμα αυτό, αλλά καταλήγουν να κατηγορούνται ότι το έστειλαν οι ίδιοι. Μια άλλη τεχνική που χρησιμοποιείται από όσους παρενοχλούν ηλεκτρονικά είναι η δημιουργία ιστοσελίδων που στοχοποιούν συγκεκριμένα άτομα καλώντας άλλους να δημοσιεύουν μηνύματα μίσους.

• Ο εθισμός:

Αρνητικές συνέπειες έχει η κατά μεγάλο βαθμό απασχόληση των νέων με το διαδίκτυο. Στην Ελλάδα ο εθισμός των χρηστών φτάνει στο 8,2%, το μεγαλύτερο ποσοστό παγκοσμίως. Το παράδοξο είναι ότι η χώρα μας παρουσιάζει ταυτόχρονα τη λιγότερη διείσδυση στο διαδίκτυο, όταν την ίδια στιγμή, σε χώρες όπου η διείσδυση είναι αυξημένη, τα ποσοστά εθισμού είναι πολύ μικρότερα.

Τα συμπτώματα του εθισμού:

Για να θεωρηθεί ένα άτομο εθισμένο στο Διαδίκτυο, παθών δηλαδή από μια ψυχική διαταραχή, πρέπει να πληρεί ορισμένα συγκεκριμένα επιστημονικά κριτήρια. Σε αυτά, όπως εξηγεί ο κ. Σιώμος, διδάκτωρ της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και υπεύθυνος σχεδιασμού και οργάνωσης του πρώτου στην Ελλάδα Ειδικού Ψυχιατρικού Ιατρείου για τον εθισμό στο Διαδίκτυο στο Ιπποκράτειο Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης, στο «Βήμα», υπάρχουν εκτός από την πολύωρη ημερήσια ενασχόληση με το Διαδίκτυο τα ακόλουθα:

* Εξιδανίκευση του μέσου. Ο χρήστης θεωρεί τον ηλεκτρονικό υπολογιστή ή το Διαδίκτυο το σπουδαιότερο και πιο σημαντικό «κεφάλαιο» της καθημερινότητάς του.

* Αλλαγή της διάθεσης. Σε όσους εθίζονται στα ηλεκτρονικά παιχνίδια παρουσιάζεται αύξηση της παραγωγής του νευροδιαβιβαστή του εγκεφάλου ντοπαμίνη, η οποία συνδέεται με την ευχαρίστηση.

* Ανοχή. Το άτομο χρειάζεται σταδιακά όλο και περισσότερες ώρες του τον υπολογιστή ώστε να νιώθει ευχαρίστηση.

* Σύγκρουση. Ενώ το παιδί νιώθει ότι έχει πρόβλημα, δεν μπορεί να κάνει κάτι για να περιορίσει τη χρήση του υπολογιστή.

* Ενασχόληση αρχικώς με πιο χαλαρές και όχι τόσο εθιστικές λειτουργίες του Διαδικτύου, όπως είναι η αποστολή ηλεκτρονικών μηνυμάτων, και σταδιακή μετάβαση σε πιο διαδραστικές διαδικτυακές λειτουργίες όπως τα δωμάτια συνομιλιών, οι ομάδες ειδήσεων ή ακόμη και τα αποκαλούμενα κοινωνικά παιχνίδια όπως το «Second Life», στο οποίο κάθε χρήστης φτιάχνει μια νέα «εικονική» διαδικτυακή ζωή με όλες τις εκφάνσεις της (αξίζει να σημειωθεί ότι έχει ήδη προκληθεί θόρυβος σχετικά με τέτοιου είδους παιχνίδια, καθώς σε κάποιες περιπτώσεις η «πλασματική» ζωή του χρήστη είχε επιρροές στη κανονική ζωή του, ενώ παράλληλα η πλατφόρμα του παιχνιδιού γινόταν έρμαιο παιδεραστών και διακινητών πορνογραφικού υλικού).

Όλα αυτά έχουν, όπως είναι επόμενο, σοβαρές επιπτώσεις σε διάφορους τομείς της λειτουργικότητας του ατόμου. Ο χρόνος που περνάει ο έφηβος με την οικογένειά του μειώνονται, περιορίζονται τα χόμπι και οι κοινωνικές συναναστροφές του, αυξάνεται ο κίνδυνος εμφάνισης παχυσαρκίας, μυοσκελετικών προβλημάτων και οφθαλμικών παθήσεων λόγω των πολλών ωρών-ακινήσι- μπροστά στην οθόνη του υπολογιστή. Παράλληλα, οι εθισμένοι στο Διαδίκτυο νεαροί παραμελούν τη σωματική τους υγιεινή, ενώ κάνουν πολλές απουσίες στο σχολείο με αποτέλεσμα ακόμη και να μένουν στην ίδια τάξη.

Δεν είναι ανάγκη, όμως, να φθάσουν τα πράγματα σε τόσο ακραίο επίπεδο. Υπάρχουν προειδοποιήσεις και οι γονείς πρέπει να προσέχουν ώστε να τις δούν. «Αν οι γονείς δουν ότι οι σχολικές επιδόσεις του παιδιού μειώνονται χωρίς να υπάρχει άλλος λόγος εκτός από τη συνεχή ενασχόληση με τον υπολογιστή, αν καταλάβουν ότι το παιδί χάνει την κοινωνικότητά του και απομονώνεται, πρέπει να αντιδράσουν, να βρουν τρόπο διαχείρισης της κατάστασης, θέτοντας ένα πλαίσιο ώστε να απομακρύνουν τον έφηβο από τη μόνιμη ασχολία του με το Διαδίκτυο».

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ:

Η διατήρηση ενός καλού επιπέδου επικοινωνίας στην οικογένεια είναι θεμελιώδους σημασίας για την προστασία του εθισμένου παιδιού στη χρήση του διαδικτύου. Αυτό επιτυγχάνεται με τον καθορισμό των στόχων από την πλευρά των γονέων, την επιλογή της κατάλληλης στιγμής για συζήτηση, η οποία πρέπει να είναι πριν το σεργάρισμα στο διαδίκτυο και όχι κατά τη διάρκεια ή στο τέλος του.

Οι γονείς οφείλουν να χρησιμοποιούν επιχειρήματα, να είναι προετοιμασμένοι για την αρνητική αντιμετώπιση του παιδιού και νέους τρόπους επικοινωνίας με τα παιδιά τους. εάν αποτύχουν, να σκεφτούν

Αν γίνουν αυτά τα βήματα, στις περισσότερες περιπτώσεις δεν διαταράσσεται η επικοινωνία στην οικογένεια. Επίσης, είναι σημαντικό οι γονείς να έχουν κοινή στάση στην αντιμετώπιση του προβλήματος, να δείχνουν στο παιδί τους πόσο νοιάζονται, να βάζουν λογικούς κανόνες στη χρήση του διαδικτύου, η τοποθέτηση του υπολογιστή θα πρέπει να είναι σε κοινό χώρο στο σπίτι για να ελέγχεται το είδος της χρήσης και τέλος πρέπει να ενθαρρύνουν το παιδί να βρει εναλλακτικές δραστηριότητες.

να

Στις περιπτώσεις, όμως, όπου η χρήση του διαδικτύου δεν ελέγχεται και οι ώρες αυξάνονται, παρ' όλο που οι γονείς ακολουθούν τις παραπάνω οδηγίες, υπάρχουν συνέπειες στη σχολική επίδοση και την οργάνωση της καθημερινότητας και οι οικογενειακές σχέσεις επηρεάζονται αρνητικά, είναι απαραίτητο οι γονείς να απευθυνθούν σε ειδικούς ψυχικής υγείας εξειδικευμένους στον εθισμό στο Διαδίκτυο.

● Η παραπληροφόρηση:

Το Διαδίκτυο παρέχει ανεξάντλητους πόρους και ευκαιρίες μάθησης. Όμως, περιέχει, και πάρα πολλές πληροφορίες που μπορεί να μην είναι ούτε ωφέλιμες ούτε αξιόπιστες. Καθώς ο καθένας μπορεί να δημοσιεύσει σχόλια ή πληροφορίες στο Διαδίκτυο, οι χρήστες θα πρέπει να αναπτύξουν ικανότητες κριτικής σκέψης, ώστε να κρίνουν την ακρίβεια των πληροφοριών αυτών. Να ελέγχουν, να αμφισβητούν και να διασταυρώνουν όσα βλέπουν στο διαδίκτυο. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τα παιδιά, που συνήθως πιστεύουν πως “Εάν είναι στο Διαδίκτυο, πρέπει να ισχύει”.

ΟΤΑΝ ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΥΠΟΚΑΘΙΣΤΑ ΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ

Η αγαπημένη συνήθεια αρκετών από εμάς, έχει να κάνει με την ενασχόλησή μας με το νέο μας, έξυπνο κινητό, τα προγράμματα και τις δυνατότητές του και, φυσικά, το διαδίκτυο. Η διάδοση του μέσου, που λέγεται ίντερνετ, λαμβάνει καθημερινά όλο και μεγαλύτερες διαστάσεις, ακολουθώντας μας σε κάθε βήμα. Άλλοτε, ως εργαλείο, απαραίτητο για τη διευκόλυνση της καθημερινότητάς μας, και άλλοτε, ως μέσο, που έρχεται να την παραγκωνίσει, υποκαθιστώντας πραγματικές μας ανάγκες, όπως η επικοινωνία με τον κοινωνικό μας περίγυρο και η άσκηση συγκεκριμένων δραστηριοτήτων, ορισμένες φορές ακόμα και βασικών αναγκών, όπως η διατροφή.

Κι όταν μιλάμε για εθισμό, εννοούμε την υπερβολική χρήση του διαδικτύου, σε σημείο να παρεμβαίνει στην προσωπική μας ζωή. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις, κυρίως παιδιών και εφήβων, που δαπανούν υπερβολικά πολλές ώρες μπροστά στην οθόνη του υπολογιστή, παίζοντας ηλεκτρονικά-διαδικτυακά παιχνίδια, μιλώντας διαδικτυακά σε δωμάτια συνομιλιών ή σε σελίδες κοινωνικής δικτύωσης.

Ο χρήστης εξιδανικεύει το μέσο. Το χρησιμοποιεί όλο και περισσότερο χρόνο για να νιώσει ικανοποίηση. Όταν προσπαθεί να περιορίσει τη χρήση, νιώθει ευερεθιστότητα και εκνευρισμό. Υπάρχουν συγκεκριμένες συνέπειες, που αφορούν στην παραμέληση της εργασίας, των διαπροσωπικών σχέσεων. Σε υψηλό επίπεδο, έρχονται η κατάθλιψη, οι αγχώδεις διαταραχές, η αγοραφοβία κλπ.

Συμπτώματα στις μικρότερες ηλικίες

Στις μικρότερες, κυρίως ηλικίες εμφανίζεται ελλειμματική προσοχή και διαταραχή προσωπικότητας. Όταν υπάρχουν όλα αυτά τα συμπτώματα για χρονικό διάστημα πάνω από έξι μήνες, τότε μιλάμε για διαταραχή εθισμού του διαδικτύου, η διάγνωση της οποίας πρέπει να δίνεται από ψυχίατρο ή από παιδοψυχίατρο, όταν πρόκειται για παιδί, οι οποίοι θα έχουν γνώση της διαταραχής.

Το διαδίκτυο ως μέσο 'διαφυγής'

Ο κύριος Σιώμος διευκρινίζει ότι κάποιοι άνθρωποι κολάνε ευκολότερα απ' ό,τι κάποιοι άλλοι. “Υπάρχει μία κατηγορία, η οποία βλέπει το ίντερνετ ως μέσο διαφυγής από μία στενάχωρη κατάσταση ή κάτι που πρέπει να γίνει, και έτσι μετατρέπεται σε συνήθεια με τον καιρό”, συμπληρώνει.

Οι τελευταίες έρευνες διεθνώς δείχνουν ότι, όσο αυξάνεται η χρήση του διαδικτύου, αυξάνεται και ο εθισμός. Μία πρόσφατη εξ' αυτών έρευνα έδειξε ότι στην περιοχή της Θεσσαλίας, την πενταετία 2006 - 2011, από το 67% χρήσης του ίντερνετ από έφηβους της περιοχής, το 2011 το

ποσοστό εκτοξεύτηκε στο 99%. Σε σχέση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες με αντίστοιχες μεθόδους μέτρησης, η Ελλάδα κατέχει τα πρωτεία εθισμού, ειδικά σε ακριτικές περιοχές, όπως η Κως, με ποσοστό 23%, σύμφωνα με έρευνα που δημοσιεύθηκε στο επίσημο παιδοψυχιατρικό περιοδικό το 2012, ενώ ο μέσος όρος στην Ευρώπη με βάση το πανεπιστήμιο της Καρολίνας ήταν στο 4,4%.

Ο κύριος Σιώμος υποστηρίζει ότι οι επαρχιακές περιοχές ευνοούν το φαινόμενο. “Μία εξήγηση είναι ότι οι έρευνες, που πραγματοποιήθηκαν στις ακριτικές περιοχές, έγιναν κατά τους χειμερινούς μήνες. Το καλοκαίρι, με την τουριστική δραστηριότητα, τα πράγματα είναι εντελώς διαφορετικά. Το χειμώνα, όμως, είναι μεγαλύτερο το ποσοστό απομόνωσης”.

Οι μισοί το παραδέχονται οι άλλοι μισοί αρνούνται να αλλάξουν τις συνήθειές τους

Όπως συμβαίνει με τις περισσότερες ψυχικές ασθένειες, το ποσοστό αποδοχής - παραδοχής και η προσπάθεια αντιμετώπισης διαφέρουν.

“Οι μισοί αντιλαμβάνονται ότι κάτι δεν πάει καλά και θέλουν να βοηθηθούν. Υπάρχουν οι θετικές περιπτώσεις, που - αν μπου σε πρόγραμμα συμβουλευτικής καθοδήγησης - μπορούν να βοηθηθούν σοβαρά. Οι άλλες μισές, που μπορεί να συνδυάζονται και με άλλη ψυχική διαταραχή, δεν αναγνωρίζουν το πρόβλημα και είναι δύσκολο να ζητήσουν βοήθεια. Συνήθως, το οικογενειακό περιβάλλον προτρέπει τα άτομα αυτά να μπου σε θεραπευτική διαδικασία. Παρόλ' αυτά, όμως, μεγάλο ποσοστό εξ' αυτών δεν θέλει να αλλάξει τη συνήθεια και αποφεύγει τη θεραπεία”, λέει ο κύριος Σιώμος.

Κι αν κάποιος πιστεύουν ότι ο εθισμός στο διαδίκτυο ουδεμία σχέση έχει με τον εθισμό σε εξαρτησιογόνες ουσίες, μάλλον κάνουν λάθος. Ο εθισμός στο διαδίκτυο μπορεί κατά περίπτωση να μας οδηγήσει σε αλκοολισμό, ναρκωτικά ή άλλες μορφές εξαρτήσεων”, αναφέρει ο πρόεδρος της Εταιρείας Μελέτης Εθισμού στο Διαδίκτυο.

Σε ό, τι αφορά τις μικρότερες ηλικίες, το πρώτο πράγμα, που βλέπει ένας γονέας, σύμφωνα με τον κύριο Σιώμο, είναι η προοδευτική ή απότομη πτώση στη σχολική επίδοση του μαθητή. “Ένα παιδί, που παίζει βιντεοπαιχνίδια, βυθίζεται στο εικονικό περιβάλλον. Η ροή του παιχνιδιού το αποστασιοποιεί από την πραγματικότητα, με αποτέλεσμα άλλες δραστηριότητες να μένουν πάρα πολύ πίσω. Οι ίδιοι οι γονείς δεν πρέπει να είναι φοβικοί με τις νέες τεχνολογίες. Καλό είναι να γνωρίζουν και οι ίδιοι, γεφυρώνοντας το χάσμα, που τυχόν υπάρχει.

Προτείνει, μάλιστα, στους γονείς να εντάξουν στο πρόγραμμα των παιδιών εναλλακτικές μορφές ψυχαγωγίας πέρα από την ηλεκτρονική, που είναι η εύκολη λύση, αλλά και να τεθούν όρια στη χρήση του μέσου. “Το εύκολο θύμα πηγαίνει μαζί με την άγνοια. Όταν υπάρχει γνωστικό έλλειμμα, είμαστε πιο εύκολα θύματα. Ένα παιδάκι μικρής ηλικίας είναι πολύ πιο επιρρεπές στο να δοκιμάσει διάφορα πράγματα”, σημειώνει χαρακτηριστικά.

Δεδομένου ότι τα όρια μεταξύ απλής ενασχόλησης και εθισμού είναι αρκετά λεπτά, το διαδίκτυο δεν παύει να αποτελεί - εκτός από απαραίτητο εργαλείο - και μία απειλή σε κάποιες των περιπτώσεων, για όσους δεν φροντίζουν να θέσουν όρια στη χρήση του. Στο πλαίσιο αυτό, η ενημέρωση και η γνώση του αντικειμένου μπορεί να βοηθήσει να αποφύγουμε αρκετές κακοτοπιές.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ολοκληρώνοντας η κοινωνικοποίηση είναι μια πολύπλοκη διαδικασία που συντελείται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του ατόμου και αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο για την ομαλή ένταξη του ανθρώπου στην κοινωνία και τη δημιουργία διαπροσωπικών σχέσεων.

Επίσης, από τη μελέτη των παραπάνω, εντοπίσαμε το ρόλο των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης στην κοινωνικοποίηση του ατόμου ο οποίος, αν και ανάλογα με τη χρήση τους μπορεί

να καταστεί τόσο ευεργετικός όσο και βλαβερός, είναι καθοριστικός αφού αποτελούν το φορέα που ασκεί τη μεγαλύτερη επιρροή στους ανθρώπους.

Κρίνεται, λοιπόν, αναγκαία η σωστή λειτουργία των ΜΜΕ έτσι ώστε να αποφευχθούν οι αρνητικές επιδράσεις που μπορεί να έπονται από τη λαθεμένη χρήση και λειτουργία τους και για να αποτελέσουν μέσο καλλιέργειας και ανάπτυξης της ανθρώπινης προσωπικότητας. Γι' αυτό απαραίτητη είναι η αντικειμενικότητα, η πολυφωνία και ο δημοκρατικός διάλογος που αποτελούν βάση για τη σωστή και έγκυρη ενημέρωση.

πηγές – βιβλιογραφία:

1. <http://gosuccess.eu/2011/01/kinonikopiisi-katallili-i-a-katallili-gia-anilikous-ke-enilikes/>
2. <http://stefanu.wordpress.com/2008/07/14/>
3. <http://www.venetokleio.gr/school/userFiles/sstergou/Μάθημα%204%20-%20Διαδίκτυο.pdf>
4. http://bnr.bg/sites/el/Lifestyle/Life/Pages/08022010_internet_youth_habits.aspx
5. <http://www.slideshare.net/filippoish/project-16366938>
6. <http://gym-peram.reth.sch.gr/safeinternet.htm>
7. <http://www.schools.ac.cy/parapliroforisi.html>
8. <http://www.news.gr/tech/internet/article/105538/ethismos-otan-to-diadiktyo-ypokathista-th-zoh-mas.html>
9. «Important facts on children and television violence», American Academy of Child and Adolescent Psychiatry.
10. «Κοινωνικοποίηση και Εκπαιδευτικές ανισότητες» ΙΩΑΝΝΗΣ Ε. ΠΥΡΓΙΩΤΑΚΗΣ
11. «Τα Εκπαιδευτικά» τεύχος 105 -106